

TEATR POLSKI
bielsko cieszyn

Ania z Zielonego Wzgórza

Dyrektor i kierownik artystyczny
Jan Sycz

Ania z Zielonego Wzgórza

na podstawie powieści
Lucy Maud Montgomery

Teatr Polski
Bielsko-Biała,
ul. 1 Maja 1
tel. 284-51

Marzec 1986

**JAN SYCZ
proponuje**

„Ania z Zielonego Wzgórza” należy do kanonu narodowej literatury kanadyjskiej i światowej literatury młodzieżowej, ciesząc się ogromną popularnością także w Polsce.

Oto niesforna, pełna wdzięku sierotka chce sobie urządzić życie, które poznajemy w siedmiu odcinkach, od dzieciństwa aż do starości. Wydawać by się mogło, że to będzie banalne i nudne, ale tak nie jest! Świadczy o tym popularność całego cyklu o Ani.

Jest to tak zwany kobiecy nurt tworzenia — u nas reprezentowany np. przez „Nad Niemnem”, „Noce i dnie” — który pomaga dostrzec poezję i sens życia oraz jego istotne wartości. W „Ani z Zielonego Wzgórza” autorka z poczuciem humoru podchodzi do perypetii bohaterki, nie popadając w mroki bez nadziei.

Nie wiem czy dzisiejszy zgiełk pozwoli kobiecie wrócić do szydełkowych robótek, ale tęsknotę za poukładanym światem zastąpi „Ania z Zielonego Wzgórza”.

Jan Sycz

Lucy Maud Montgomery

— życie i twórczość

Urodziła się 30 listopada 1874 roku w Clifton na Wyspie Księcia Edwarda w Kanadzie. Jako małe dziecko straciła matkę. Ponieważ ojciec ożenił się po raz drugi całe dzieciństwo i młodość przyszłej pisarki upływa na farmie dziadków w Cavendish, upływa spokojnie na nauce, w kochającym otoczeniu.

Uczyła się w Charlottetown i w Halifaxie, pracowała w redakcji „Halifax Daily Echo”. W 1902 roku powróciła do babki. Utrzymując się z pracy nauczycielskiej, podjęła pracę pisarską. Wysyłała wiersze i nowele do różnych czasopism, jednak bez większego powodzenia.

W roku 1911 Montgomery poślubiła duchownego prezbiteriańskiego Evana Mac Donalda i wyjeżdża z nim do Laksdale w Ontario, później zaś do Toronto, gdzie mieszka do końca życia. Po wyjściu za mąż zajmowała się pracą społeczną i twórczością literacką.

Debiutowała w wieku 16 lat na łamach prasy reportażem o „Zachodnim Edenie”, czyli o Saskatchewan, gdzie odwiedziła ojca. Wszystkie jej próby pisarskie były jednak bez znaczenia do czasu ukazania się w roku 1908 powieści „Ania z Zielonego Wzgórza”. Książka zyskała powodzenie czytelników i pisarka zmuszana przez wydawcę, a później „dla chleba”, pisała dalsze tomy cyklu. Ostatni tom, nie wydany w Polsce to „Ania ze Złotego Brzegu” — 1939 rok.

Oprócz cyklu powieści o Ani, Montgomery napisała wiele innych pozycji, z których w Polsce w okresie międzywojennym wydano, między innymi, następujące:

„Błękitny zamek”
„Dziewczę z sadu”
„Emilka dojrzewa”
„Emilka na falach życia”
„Historynka”.

Pisarka była członkiem angielskiego Królewskiego Towarzystwa Sztuki i Literatury, srebrną medalistką francuskiego Instytutu Literatów i Artystów, posiadaczką orderu Imperium Brytyjskiego. Przez 40 lat prowadziła korespondencję z pedagogiem E. Weberem. Listy te, wydane w roku 1960 w Toronto, są dotychczas jedynym źródłem informacji o pisarce.

Montgomery umiera w roku 1942, wtedy kiedy pierwsza kanadyjska edycja jej książek wychodzi spod prasy.

W Polsce, wielokrotnie wznawiane, ukazały się następujące tytuły z cyklu o Ani z Zielonego Wzgórza:

„Ania z Zielonego Wzgórza” (Anne of Green Gables)

„Ania z Avonlea” (Anne of Avonlea)

„Ania na uniwersytecie” (Anne of the Island)

„Wymarzony dom Ani” (Anne's House of Dreams)

„Dolina Tęczy” (Rainbow Valley)

„Rilla ze Złotego Brzegu” (Rilla of Ingleside)

„Ania z Szumiących Topoli” (Anne of Windy Poplars).

Bohaterką cyklu jest Ania Shirley. W tomie I, najlepszym pod względem literackim, autorka przedstawiła bohaterkę w momencie zwrotnym w jej życiu. Anię, przebywającą dotychczas w domu sierot, bierze na wychowanie starsze rodzeństwo farmerów. Przygody dzielnej Ani w obcym domu i środowisku opisane są ze znajomością psychiki dorastającej dziewczynki. Ujmujący sposób bycia zyskuje jej powszechną sympatię, co ułatwia jej start życiowy. Ania zostaje nauczycielką, przeżywa pierwsze uczucie miłości do kolegi ze szkoły.

Tom III obejmuje okres studiów i rozwój uczucia, które kończy się małżeństwem.

W tomie IV Ania przeżywa pierwsze lata szczęśliwego małżeństwa i macierzyństwa, kłopoty z wychowaniem dziecka.

Tom V obejmuje już dzieje dorastania jej córki — Rilli.

Rodzinną sagę o Ani cieszy się uznaniem u dziewcząt, a adaptacje sceniczne i telewizyjne I tomu cyklu grane są z powodzeniem od wielu lat. Powieści

Ania z Zielonego Wzgórza

na podstawie powieści
Lucy Maud Montgomery

ANIA	●	ALICJA KOCHAŃSKA-KRAUZE
DIANA	●	MAŁGORZATA CHOJNACKA
MARYLA	●	MAŁGORZATA KOZŁOWSKA
MAŁGORZATA	●	ANNA SOBOLEWSKA
MATEUSZ	●	CEZARIUSZ CHRAPKIEWICZ
GILBERT	●	STANISŁAW KRAUZE
HANDLARZ	●	CZESŁAW MEISSNER

REŻYSERIA I ADAPTACJA
Henryk Adamek

MUZYKA
Józef Skrzek

INSPICJENT
Ryszard Chlebuś

ASYSTENT REŻYSERA
Stanisław Krauze

SCENOGRAFIA
Tadeusz Smolicki

ZDJĘCIA FILMOWE
Henryk Urbańczyk

SUFLER
Grażyna Caputa

PREMIERA — marzec 1986

cyklu tłumaczone były niemal na wszystkie języki obce, ukazały się również wydane alfabetem Braille'a.

Miejsca, które autorka przedstawiła tak plastycznie w swoich książkach, zostały zachowane w takim stanie, w jakim je opisała. Zielone Wzgórze z farmą, na której Montgomery się wychowała, jest teraz włączone do Narodowego Parku, istniejącego na Wyspie Księcia Edwarda. Avonlea zaś to Cavendish, miasteczko, które pisarka specjalnie kochała, przede wszystkim dlatego, że leżało w pobliżu morza. Do tych miejsc swego dzieciństwa i młodości Montgomery zawsze wracała myślą — aż do ostatnich chwil swego życia.

Mark Twain powitał z radością książkę o Ani, nazywając ją „najsłodszy opisem dziecięcego życia”. Nieporównany humor tej książki, optymizm jakim przepełnione są jej karty, prawda w ukazaniu niebanalnej postaci tytułowej, którą tak łatwo można byłoby przerysować, znakomicie wyważone proporcje między światem dorosłych i światem dzieci, „na wesoło” ukazana konfrontacja marzenia z rzeczywistością, dobroć i opiekuńczość dorosłych wobec dziecka — to wszystko złożyło się na ogromny sukces książki. Bohaterka, która reprezentuje wysokie walory moralne, pozostając przy tym najprawdziwszym dzieckiem, podbija czytelników swym wdziękiem. Dziewczęta odnajdują w niej siebie, swoje marzenia, pragnienia, żale i radości. Jest to książka o szczęśliwym dziecku, o pewnym modelu pogodnego życia.

Wanda Krzemińska: (W) „Literatura dla dzieci i młodzieży”. Warszawa 1963.

„Ania z Zielonego Wzgórza”

Sztuka, którą gramy jest przeróbką na scenę znanej na całym świecie powieści autorki kanadyjskiej Lucy Maud Montgomery, pt. *Ann of Green Gables*. Tytuł dosłownie prawie nieprzetłumaczalny. „Gables” to domy, jakie spotykamy w Anglii czy Kanadzie o ostro zakończonych szczytach, pomalowanych na zielono.

Książka ukazała się po raz pierwszy w Kanadzie w języku angielskim, w 1908 roku — polskie wydanie w 1912 i nosi tytuł „Ania z Zielonego Wzgórza”. Tłumacz słusznie zrezygnował z dosłowności.

Dziwna to książka, skoro przetrwała bez szwanku obie wojny światowe i jest nadal ulubioną lekturą młodzieży — i nie tylko młodzieży.

Może zatem warto się zastanowić, jakim wartościom zawdzięcza ową „odporność” na działanie czasu. Wydaje się, że przede wszystkim historia dziecka sieroty, dziecka, którego nikt nie chce, zwłaszcza jeśli to jest dziecko o niezwykłej wrażliwości na piękno i prawości charakteru, będzie zawsze interesowała i wzruszała.

Ale jest jeszcze zarówno w powieści, jak jej scenicznej przeróbce, nurt drugi, głębszy i uniwersalny. To problem dobroci, dobroci zdolnej do przekreślenia egoizmu w stosunkach międzyludzkich, a zawarty w jakże prostym i trafnym sformułowaniu:

„A czym ona byłaby właściwie dla nas?

A może my bylibyśmy czymś dla niej, Marylu!”

I jeszcze jedno — autorka wykazuje niedwuznacznie, że dobroć jest niezbędna, nie tylko tym, którzy doznają jej błogosławionych skutków, ale i tym, którzy ją świadczą. — W tym samym niemal stopniu!

(...) Lucy Maud Montgomery nie pracowała nigdy systematycznie; zawsze trzeba było jakiegoś szczególnego zbiegu okoliczności, coś musiało się „zdarzyć”, aby ją zmusić do pisania.

I tak kiedyś — a była właśnie wiosna — przeglądała swój notes, gdzie zapisywała bardziej interesujące wydarzenia. Szukała tematu do artykułu, o który prosiła ją „Niedzielną Gazeta Szkolna”. Trafiła na wyblakłą notatkę sprzed lat: „Starsze małżeństwo zgłosiło w sierocińcu gotowość wzięcia za swoje chłopca. Przez pomyłkę, posłano im dziewczynkę”.

Ostatecznym rezultatem odnalezienia tej zwięzłej notatki, stała się... „Ania z Zielonego Wzgórza”. Po wydaniu jej autorka myślała, że książka będzie się podobała dziesięcioletnim dziewczynkom. Tymczasem podeszli wiekiem dziadkowie, uczniowie szkół średnich, studenci wyższych uczelni, starzy pionierzy z australijskiego buszu, mahometańskie dziewczęta z Indii, misjonarze pracujący w Chinach, mnisi z odległych monastyrów, pierwsze osobistości Brytyjskiego Imperium i wreszcie rudzi z całego świata, zaczęli ślać do autorki listy, w których mówili, jak bardzo kochają Anię.

Jeśli wierzyć wydawcom — a nie ma powodu im nie wierzyć — L. M. Montgomery, była wciąż pełną wdzięku i ładną kobietą, nawet wtedy kiedy była już starszą panią o siwych włosach. Cieszyła się uznaniem nie tylko czytelników dosłownie całego świata, ale i sfer literackich (...).

Dr Aleksandra Mianowska

Zespół Artystyczny Teatru Polskiego w Bielsku-Białej w sezonie 1985/1986

dyrektor kierownik artystyczny
JAN SYCZ

kierownictwo literackie
WANDA THEN, JERZY JARZĘBSKI

kierownictwo muzyczne
TADEUSZ KOCYBA

reżyserzy
HENRYK ADAMEK, JERZY SOPOĆKO

scenograf
TADEUSZ SMOLICKI

Aktorzy:

GRAŻYNA BUŁKA, MAŁGORZATA CHOJNACKA,
JADWIGA GRYGIERCZYK, ALICJA KOCHAŃSKA-
KRAUZE, MARTA KOTOWSKA, MAŁGORZATA
KOZŁOWSKA, IWONA MATUSZEWSKA, EWA PO-
LAK-WALESIAK, CZESŁAWA PSZCZOLIŃSKA,
ANNA SOBOLEWSKA, JANINA WIDUCHOWSKA,
ALEKSANDER BEDNARSKI, BARTŁOMIEJ BER-
TOLDI (adept), KRZYSZTOF BOGDOŁ, CEZARIUSZ
CHRAPKIEWICZ, ZBIGNIEW CIEŚLAR, JERZY
DZIEDZIC, STANISŁAW KOSMALEWSKI, STANI-
SŁAW KRAUZE, DARIUSZ LIPUT, MAREK ŁYCZ-
KOWSKI, BRONISŁAW NYCZ, IRENEUSZ OGRO-
DZIŃSKI, ALEKSANDER PESTYK, MIROŚLAW
SAMSEL, ALEKSANDER SOKOŁOWSKI, MAREK
ŚLOSARSKI, JACEK TWARDOWSKI, ZDZISŁAW
TYMKE, JANUSZ WALESIAK, MIECZYSLAW
ZIOBROWSKI

inspicjenci — RYSZARD CHLEBUS,
JANUSZ GAWLAS

suflerzy — GRAŻYNA CAPUTA,
RENATA SLADECZEK

Dyrektor ds. administracyjnych
ANDRZEJ ŁYŻBICKI

Koordynator pracy artystycznej:
BOŻENA DANKOWSKA-MROZIK

Organizacja widowni:
TERESA JĘDRZEJKO
MARIUSZ WYSELYCH

Tel. 284-53

ZESPÓŁ TECHNICZNY:

Kierownik techniczny	— Wojciech Cabak
Kierownik oświetlenia	— Jerzy Kocoń
Kierownik prac. akustycznych	— Tadeusz Bednarczyk
Brygadier garderób	— Kazimierz Kopytko
Brygadier sceny	— Zdzisław Gienza Karol Sołtysik
Rekwizytorzy	— Czesław Fołta Władysław Konicki
Kier. prac. perukarskiej i charakteryzacja	— Ryszard Paluch
Kier. prac. krawieckiej	— Tadeusz Matejko
Kier. prac. stolarskiej	— Eligiusz Ben
Kier. prac. malarsko- -butaforskiej	— Jerzy Golenia
Pracownia ślusarska	— Rudolf Bizoń
Pracownia tapicerska	— Stanisław Fołta

Notatki:

Teatr
im. A. Mickiewicza
(Scena
Teatru Polskiego)
Gieszyn,
Plac Teatralny 1
tel. 201-31

EGZEMPLARZ BEZPŁATNY

redakcja programu
Wanda Then

projekt okładki
Andrzej Łabiniec

Druk: Bielskie Zakłady Graficzne
zam. 354/86 3000 O-18